

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. II. Sítne in Deo providentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

contra affirmet consistere eam tantum in actu intellectus, ut docet Molina 1. parte, quaest. 22. art. 1. disp. 1. Valentia hic, quaest. 22. punct. 1. Bellarminus lib. 2. de Gratia & Libero arbitrio, cap. 9. & alii, teneréque videtur Boëtius 4. de Consol. Prosa 5. Providentiâ, inquit, est ipsa divina ratio, in summo omnium principe constituta, qua cuncta disponit. Hæc, inquam, esto ita se habeant, providentiâ tamen completè sumpta actus tum intellectus tum voluntatis includit: nec enim sufficienter providere alteri, seu prospicere censetur is, qui quid factò opus est videt, nisi etiam operi ea mandare velit, quæ ad hunc finem videt esse necessaria.

Boëtius.

SECTIO SECUNDA.

Sitne in Deo Providentiâ.

I. NUMEN quidam, Numinis providentiâ multò plures negarunt, insipienter omnes, & Philosophorum, quo utebantur nomine indigni. Providentiâ itaque divinam negarunt imprimis Epicurus & Democritus, casu omnia contingere asserentes, Providentiâ verò, ut testatur Cicero lib. 2. de Nat. Deorum, animum fatidicam appellantes. Eandem Dei providentiâ negarunt Heraclitus & Lucretius, omniâque secretâ quadam vi rebus inditâ, & quodam naturæ impetu, aut fortuito atomorum concursu evenire asserbant. Erravit etiam Plato, qui, ut refert S. Thomas hic, quaest. 22. art. 3. Corp. Cæli quidem, & astrorum, Idearum item & universalium, ac nobilium quorundam specierum curam, Deum per se gerere aiebat, rerum autem viliorum, maximè inanimatarum administrationem Intelligentiâ committere.

Platonis circa Dei providentiâ error.

II. Nec immunis ab hoc errore fuisse videtur Aristoteles, qui, ut in ejus vitâ refert Laërtius, curam Dei ac providentiâ se infra Lunam non extendere asserbat, sed iisdem cum spheris celestibus terminis definiti: illud veluti de Deo pronuncians. Circa cardines cæli perambulât, & nostra non considerat. Quare S. Clemens Alexandrinus lib. 5. Stromatum, S. Ambrosius lib. 1. Offic. c. 13. Nemesius lib. 8. Philosoph. c. 4. circa Divinam Providentiâ errasse Aristotelem affirmant. Alii nihilominus eum ab hoc errore vindicant. Ut ut est, cum lib. 12. Metaphys. cap. 9. asserat absurdum esse Primam Mentem de rebus quibusdam cogitare, & melius esse, quedam non videre: cum etiam, ut ostendit Vasquez hic, Disp. 64. cap. 1. num. 3. Deo futurorum contingentium scientiâ negaverit, clarum videtur eum de Divinâ Providentiâ rectè non sensisse. Unde idem Vasquez prima part. Disp. 66. cap. 2. num. 11. & Disput. 87. cap. 1. num. 2. 3. 4. & 5. latè ostendit Aristotelem circa Divinam Providentiâ errasse. Librotamen de Mundo, cap. 6. circa medium pulcherrimè de Divinâ Providentiâ, ejusque in Universi totius administratione sapientiâ loquitur. In hoc eodem errore constat fuisse Plinium lib. 2. hist. natur. c. 7. ubi sic habet: Irridendum verò, inquit, agere curam rerum humanarum istud, quicquid est summx. Anne tam tristi atque multiplici ministerio non pollui credamus, dubitemusque? Hæc ille.

Erravit Aristoteles circa Divinam Providentiâ.

III. Istud verò suum asseritum, Deum scilicet rerum humanarum curam non gerere, inde se convincere opinantur, quòd omnia, non consilio, æquitate, & prudentiâ, ut ipsi aiunt, sed temerè accidere videamus: malos etenim, omnique flagitiorum genere coopertos, in dies extolli & exaltari, bonos è contrâ, vitæque ac morum integritate insignes deprimi

cernimus: illos divitiis rerumque omnium copiâ affluere, hos summâ laborare inopiâ, & in perpetuis fordibus jacere: illos denique longâ annorum serie, vitam ad extremam usque senectutem in florētissimâ fortunâ protrahentes, naturæ tandem concedere; hos in ipso atatis flore immaturâ sæpè morte extingui; & si ad seniles annos pervenerint, infinitis sæpè numero malis circumsepti, ærumnissimam ætatem agunt, vitamque trahunt omni morte acerbiorè.

Deprimuntur non tantò boni, malis extolluntur.

Hæc illi: conficiéque hac suâ argumentatione existimât, quantumvis admittatur summum aliquid esse Numen, seu Deum, nullâ tamen rerum nostrarum curâ tangi, sed casui omnia, fortuitisque eventibus permittere. Verùm hi ad paucâ respicientes definiunt, & pecudum instar, quæ ante pedes posita sunt tantummodò perpendentes, eodemque vitæ corporis & animæ terminos statuentes, felicitatem omnem penes hujus vitæ cursum metuntur. At quibus altior est intelligentiâ vis, mundum hunc, non honoris, non gloriæ & triumphi, sed agonis & certaminis locum esse intelligunt, ubi quòd quis plures in virtutis exercitatione, vitæque ad ornem honestatem instituenti lobores ac molestias perulerit, è ampliori aliquando, post vitæ scilicet hujus curriculum, mercedem consequetur. Quò verò quis magis hic lætatur voluptatem, seque in vitiorum ceno volutat, & falsâ delusus felicitate, ducit in bonis dies suos, è atrocioribus afficitur cruciatibus, & breves delicias æternâ pœnâ luet. Hinc Psalmista Regius cum sibi hæc ipsam difficultatem, de impiorum scilicet in hac vitâ prosperitate proposuisset: Existimabam, inquit, ut cognoscerem hoc, labor est ante me: Donec intrem in sanctuarium Dei, & intelligam in novissimis eorum. Rem hanc fufius discussi in Prometheo Christiano, Disp. 14. sect. 4.

IV. Dei nostrarum rerum providentiâ negant, ad paucâ respicientes definiunt.

Memini sollicitas, non penes ea que hic contingunt, sed qua post mortem accidunt, notanda.

Psalm. 71. ver. 16.

Dicendum itaque, tanquam certissimum tenendum esse dari in Deo providentiâ, per quam hunc mundum administrat: ita Theologi, imò Orthodoxi omnes, nec citra ingentem temeritatem, & errorem in fide à quoquam negari potest: id enim apertissimè testatur variis locis Scriptura, in quâ nihil frequentius, quam Deum rerum creatarum, hominis præsertim curam gerere: sic Sapient. 6. ver. 8. dicitur: Pusillum & magnum ipse fecit, & aequaliter cura est illi de omnibus. Ibidem etiam cap. 12. ver. 13. sic habetur: Non est alius Deus, quam tu, cui cura est de omnibus. Nec minus clara hujus rei testimonia subministrat Novum Testamentum: unde Matth. cap. 6. ver. 26. dicit Christus: Respiciat volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & Pater vester cælestis pascit illa: nome vos magis pluris estis illis? Ex quibus conficitur fide certum esse dari in Deo providentiâ.

V. Individui est dari in Deo providentiâ.

Varia sunt genera, mensura est, & certum dari in Deo providentiâ.

In hoc etiam conspirant Patres omnes, Deique in mundi administratione providentiâ mirè prædicant: sic S. Cyprianus scribens ad Demetrium Africæ Proconsulem: Ipse, inquit, est mundi Dominus, & rector, & cuncta arbitrio ejus, ac nutu geruntur. Sanctus etiam Augustinus in Psal. 145. Fecit, inquit, Deus cælum, & terram, & mare, & omnia que in eis sunt, & te, parum dico te, & passerem, locustam, vermiculum: nihil horum non ille fecit, & cura est illi de omnibus. Idem passim docent alii Patres, quos hic brevitate causâ omitto.

VI. Deitatem creatis providentiâ ubique asserunt Deo.

VII. Deus qui se ipse facit, ab æterno præconcepti, omniumque tum deum modo dicitur fuit.

Ratio denique est: Deus siquidem ad rerum omnium productionem concurrat, & cum causis secundis, modo ad eujusque naturam proportionato in dies cooperatur, mediâque ipsis ad fines suos

fios convenientia preparat: quicquid autem jam in tempore facit, ab aeterno cognoscit, & velut peritissimus artifex omnia ad illius effectiorem disponit; nulla enim Deo in tempore advenire potest nova, vel intellectus operatio, vel voluntatis, ut in superioribus ostensum est, sic enim mutaretur, quod Deo penitus repugnat

SECTIO TERTIA.

Quarum rerum habeat Deus providentiam.

L. Deus omnino omnino rerum, juxta naturam, habet Providentiam.

RESPONDETUR, omnium omnino, etiam peccatorum, quae permittit quidem, praecipit tamen, & poenarum comminatione homines ab eorum perpetratione deterret. Reliquis vero rebus congruenter ad suos fines prospicit, elementis vim motivam, animalibus organa ad suas functiones exercendas idonea tribuendo, omnibus denique juxta cujusque naturam, ut, paulo ante diximus, providendo. In quam rem pulchre S. Augustinus lib. 7. de Civit. Dei, cap. 29. *Illum, inquit, Deum colimus, qui naturis a se creatis, & subsistentis, & movendi mira, finesque constituit, qui rerum causas habet, novit, atque disponit.*

II. Dei providentia nihil nostram libertatem immittit.

Dices primo: Si Deus providentiam habeat circa actus nostros liberos, cum haec providentia sit efficax, tollitur eorum libertas. Respondetur, per hanc Dei providentiam nec tolli, nec ulla ex parte minui nostram libertatem; Deus enim circa actus liberos parat solummodo, iis concursum indifferenter, per quem nulla vis infertur voluntati, sed ita datur ei posse actum aliquem elicere, ut eum possit non elicere. Utrum autem Deus possit actum liberum praesumere, dictum est in libris de animam Disp. 25.

III. Quod peccata ab hominibus perpetrarentur, non derogat perfectissima Dei Providentia.

Dices secundò: non videtur posse Deum habere providentiam circa peccata, sic enim eo sciente & volente perpetrarentur. Respondetur Deum scire quidem fore ut peccata ab hominibus admittantur, non tamen eo volente (utpote qui ea prohibet & punit) sed solum permittente accidere, quaeque non tenetur impedire, cum ut Auctor naturae, creaturam rationalem & liberam ita regere teneatur, ut eam suam in operando relinquat libertati. Ita vero peccata permittit, ut ex eorum perpetratoe multum boni eliciat. Hinc S. Augustinus in Enchiridio, cap. 11. *Deus omnipotens, inquit, nullo modo sineret malum aliquod esse in operibus suis, nisi usque adeo esset omnipotens, & bonus, & bene faceret, etiam de malo.* Unde & de facto Deus ex peccatorum permissione infinitum bonum elicit, Divini scilicet Verbi Incarnationem; Magnus enim de caelo venit Medicus, quia magnus in terra jacebat agrotus; nec nisi homine peccante Christus ex vi praesentis decreti venisset, ut in tertia parte ex communi Patrum consensu, Deo dante ostendam: canente etiam Ecclesia, *O felix culpa, qua talem actantum meruit habere Redemptorem.*

Deus ex malo bonum semper elicit.

Incarnationem Deum ex peccati permissione elicit.

IV. Nobis multa casu contingunt, Deo nihil, sed omnia ex summa providentia, & consilio sunt.

Nec obstat Divinae providentiae, quod multa casu, & fortuito eventu accidant: quantumvis enim nobis casu eveniant, à Deo tamen summo omnia consilio, infinitaque sapientia fiunt, nec nisi ab aeterno praevisa, contingunt. Quod appositissimo ad hoc exemplo Domini duos servulos in eundem locum, diversis viis mittentis declarat S. Thomas hic, quaest. 22. art. 2. ad 1. hi enim sibi casu occurrunt, non tamen hoc casu accidit respectu Domini;

qui utrumque sciens & prudens ad illum locum destinavit. Hinc S. Augustinus in Psalm. nonum, *initio Omnia, inquit, ad Divina Providentia regimur referuntur, quae stulti quasi casu, & temere, nullam Divinam administrationem fieri putant.*

S. Augustinus.

Tandem magnum principem non dedecet ad minima attendere, si id summa facilitate, & sine omni molestia praestet, nec ulli sit ipsi impedimento, quo minus simul curet majora, ut in Deo contingit, qui infinita, quam habet, Sapientia; univèrsa sine ulla difficultate administrat. Deus, inquit S. Augustinus lib. 11. de Civitat. cap. 22. *ita est artifex magnus in magnis, ut minor non sit in parvis, quae parva, non sua granditate, nam pene nulla est, sed Artificis sapientia merienda sunt.* Adde maximam hoc in Deo arguerè perfectionem, utpote qui rebus omnibus ita est necessarius, ut sine eo nihil, aut esse, aut functiones suas & ministeria exercere possit. Non tamen habet Deus specialem illam curam de rebus irrationalibus, quam habet de homine: quo sensu dixit Apostolus 1. ad Corinthios, cap. 9. v. 9. *Nunquid de bobus cura est Deo.*

V. Magnum Principem non dedecet minimorum curam gerere.

SECTIO QUARTA.

Alia quaedam circa Divinam Providentiam inquiruntur.

QUAERES primo: Utrum Divina Providentia finem in rebus creatis intentum semper assequatur? Affirmat Cajetanus hic, art. 1. & alii: sic enim Sapient. c. 8. vers. 1. de Divina Sapientia dicitur: *Attingit à sine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.* In quadam etiam Oratione dicit Ecclesia: *Deus cujus providentia in sui dispositione non fallitur.*

I. Prima sententia est affirmativa.

Alii nihilominus secuti S. Thomam in 1. dist. 40. quaest. 1. art. 2. negant Divinam Providentiam semper assequi finem in rebus creatis intentum. Inprimis enim *Deus vult omnes homines salvos fieri;* qui tamen omnes salutem, seu hunc finem à Deo intentum non consequuntur. Multa etiam praecipit Deus, multa prohibet, nec tamen illa faciunt homines, nec ab his abstinere; ergo Divina Providentia non semper omnem finem assequitur: ita Molina hic, quaest. 22. art. 1. disp. 2. Vasquez disp. 87. cap. 4. & alii.

II. Secunda negativa.

Probationes hujus sententiae.

Media inter has duas sententias via est incedendum. Dico itaque Divinam Providentiam finem primum & efficaciter intentum semper assequi, non tamen semper assequi secundarium, quem scilicet non intendit efficaciter. In rebus itaque naturalibus (de his enim praecipue instituitur praesens quaestio) dum causas secundas disponit, & organa, potentia, aliisque mediis ad aliquid faciendum seu assequendum Deus instruit, finem primum & principaliter intentum semper obtinet, nempe ut antecedenter, & quantum est ex Deo finem suum consequantur, ut scilicet arbores ferant fructum, agri fruges, &c. Quod verò interdum non ferant, & finem suum in actu secundo non obtineant, est Deo per accidens, vel quod aliqua ex causis naturalibus, cum qua ut Auctor naturae tum debet concurrere, astrum, verbi gratia, aliquod intempestas pruinas aut calores afferens, id exigat, vel quod Deus ipse ob peccata hominum hos interdum effectus impediat. Ad hoc ergo ut Divina Providentia rebus naturalibus ad fines suos assequendos abundè prospexisse censatur, sufficit quod

III. Divina Providentia finem primum semper assequitur, non semper assequitur secundarium.

Quo pacto Deus finem principaliter intentum semper obtineat.

Quid sit Deum rebus naturalibus providere.